

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економічної теорії і суспільних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

 Д. В. Бабенко
« 07 » 2021 р.

Гарант освітньої програми

 О. І. Котикова
« 07 » 2021 р.

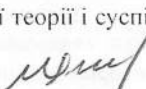
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО»

Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма	Освітньо-професійна програма «Менеджмент» підготовки здобувачів початкового (короткого циклу) рівня вищої освіти.»
Освітній ступінь	Молодший бакалавр
Семестр	1-й
Форма здобуття освіти	денна
Викладач	Шарін Олександр В'ячеславович, старший викладач кафедри економічної теорії і суспільних наук, sharin@mnaeu.edu.ua

Розглянуто на засіданні кафедри економічної теорії і суспільних наук.

Протокол № 11 від «17» червня 2021 року.

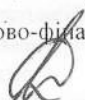
Завідувач кафедри

 В. О. Ханстантинов

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету.

Протокол № 11 від «17» червня 2021 року.

Голова науково-методичної комісії

 Ю. Ю. Чебан

Схвалено на засіданні вченої ради факультету менеджменту.

Протокол № 11 від «30» червня 2021 року.

Голова вченої ради

 О. В. Шебаніна

Миколаїв
2021

<p>1.Призначення навчальної дисципліни</p>	<p>Громадянське суспільство постає як сфера самореалізації людських інтересів і потреб, яка є вільною від безпосереднього втручання з боку держави і яка об'єднує та виражає інтереси самих громадян, їх устремління, окреслює простір їхньої свободи та межі приватності. В ідеї громадянського суспільства втілюється гуманістичне гасло, під яким організується і відбувається сучасне цивілізоване життя: «Держава для суспільства, а не суспільство для держави».</p> <p>Одним із пріоритетних завдань курсу «Громадянське суспільство» є увага до визначення передумов формування громадянського суспільства, ознайомлення з його структурою, фіксація характерних ознак, усвідомлення ролі і значення необхідного для нього економічного підґрунтя, політичних засад, ідейно-духовного фундаменту, розуміння змісту і напрямів діяльності різноманітних інститутів громадянського суспільства, принципів взаємодії громадянського суспільства, його інститутів з державою, органами влади та місцевого самоврядування.</p>
<p>2.Мета навчальної дисципліни</p>	<p>Мета дисципліни: формування громадянської культури мислення та поведінки в суспільному середовищі, вміння критично аналізувати явища соціально-політичного життя та самостійно окреслювати принципи, засади та межі, у відповідності до яких можливе соціоконструктивне за характером і спрямованістю розгортання активності при реалізації індивідом та в об'єднанні з іншими індивідами різноманітних інтересів і потреб.</p> <p>Завдання дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ознайомити здобувачів вищої освіти із напрацюваннями світової думки щодо громадянського суспільства та дати виклад основних концепцій в їх поліфонічному та плюралістичному звучанні; • розвивати у здобувачів вищої освіти навички самостійного аналітичного підходу до суспільних явищ і політико-владних феноменів, при осмисленні ними особливостей соціальної активності в публічній і приватній сферах життя; • озброювати здобувачів вищої освіти основними вимогами, принципами та уявленнями сучасного наукового дискурсу стосовно взаємодії держави з інститутами громадянського суспільства, при реалізації громадянами їх

	<p>потреб та інтересів.</p> <p>Об'єктом дисципліни є суспільство як форма соціальна форма руху матерії, як сукупність відносин між людьми, що виникають в процесі їхньої життєдіяльності.</p> <p>Предметом дисципліни є громадянське суспільство як сфера, вільна від безпосереднього втручання і регулювання ззовні, в якій індивіди, об'єднуючись між собою і взаємодіючи з державою і органами місцевого самоврядування, на засадах самодіяльності реалізують свої інтереси і потреби.</p>
<p>3. Компетентності</p>	<p>ІК. Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 10. Здатність дотримуватись норм морально-етичної поведінки та діяти на основі етичних міркувань, соціально відповідально і свідомо.</p>
<p>4. Програмні результати навчальної дисципліни</p>	<p>ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.</p> <p>ПРН 3. Володіти державною та іноземною мовами у</p>

	професійній діяльності.	
5.Опис навчальної дисципліни	Всього годин/кредитів за навчальним планом, з них: – лекції – практичні заняття – самостійна робота	<i>90 годин/ 3,0 кредити</i> <i>30 годин/ 1 кредит ECTS</i> <i>14 годин/ 0,77 кредитів ECTS</i> <i>46 годин/ 1,53 кредитів ECTS</i>

Календарний план*

Змістовий модуль		Теми		Обсяг годин			
№	назва	№	назва	ЛЗ	ПЗ	СР	Разом
1	Сутність громадянського суспільства	1	Суспільство як система, що саморозвивається	2	1	2	5
		2	Розвиток історичних уявлень про громадянське суспільство	2	-	4	6
		3	Сутність громадянського суспільства, його структура, ознаки та функції	2	1	2	5
		Разом за змістовим модулем 1		6	2	8	16
2	Інститути громадянського суспільства	4	Багатоукладна ринкова економіка і приватна власність – матеріальна основа громадянського суспільства	2	2	2	6
		5	Розвиток середнього класу й забезпечення соціальної стабільності – необхідні засади громадянського суспільства	2	2	2	6
		6	Демократія та її роль в утвердженні механізмів функціонування громадянського суспільства	2	2	2	6
		7	Багатопартійність – цивілізований формат агрегації, виразу та захисту інтересів у сучасному багатоскладовому суспільстві	2	-	4	6

	8	Громадські організації, об'єднання, рухи та добровільні асоціації як сфера розгортання ініціативи та простір самореалізації індивіда в громадянському суспільстві	2	-	4	6
	9	Засоби масової інформації та їх роль в артикуляції та реалізації розмаїття інтересів громадянського суспільства	2	-	4	6
	10	Інститут релігії та церкви в умовах громадянського суспільства	2	-	4	6
	11	Ідейний плюралізм і багатоманітність як духовний фундамент громадянського суспільства	2	-	4	6
	12	Толерантність як ціннісне підґрунтя системи соціальних відносин у громадянському суспільстві	2	2	4	8
	Разом за змістовим модулем 2		18	8	30	56
Громадянське суспільство. Держава. Особистість	13	Держава як політично організоване суспільство	2	2	2	6
	14	Правова держава і громадянське суспільство	2	2	2	6
	15	Соціально активна, відповідальна особистість – головний суб'єкт громадянського суспільства	2	-	4	6
	Разом за змістовим модулем 3		6	4	8	18
Всього годин по навчальній дисципліні			30	14	46	90

*Примітка. Проведення видів занять здійснюється відповідно до графіку освітнього процесу

6. Порядок та критерії оцінювання

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання

результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність напряму та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Зміст лекційного матеріалу, словник основних термінів, індивідуальні завдання, творчі завдання, тестові завдання, критерії та форми оцінювання, напрями наукової роботи розміщено на сторінці дисципліни у Moodle <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2619>

Графіки консультацій, проведення індивідуальних занять розміщено на сторінці кафедри <https://www.mnau.edu.ua/faculty-off/kaf-econom-teog/>. Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі змістового модулю, атестація, день складання екзамену.

Здобувач вищої освіти має право скласти підсумковий семестровий залік у письмовій формі під час залікової сесії, до якої він допускається, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 60 і більше балів. У цьому разі оцінка з дисципліни складається з суми балів, які здобувач отримав протягом семестру, і суми балів за залік.

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

Поточний і підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти

№ змістового модуля	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума		
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max	
1.	6	2	- усне опитування	1	3	5	3	5	
			- підготовка доповіді	1	3	6	3	6	
			- підготовка презентацій	1	1	2	1	2	
			- тестування	1	4	7	4	7	
			Самостійна робота №1	1	1	2	1	2	
		Разом					12	22	
2.	18	8	- усне опитування	2	4	5	8	10	
			- підготовка доповіді	1	3	5	3	5	
			- тестування	2	6	10	12	20	
			- підготовка презентацій	1	2	3	2	3	
			Самостійна робота №2	1	1	2	1	2	
		Разом					26	40	
3.	6	4	Аудиторна робота:						
			- усне опитування	1	2	3	2	3	
			- тестування MOODLE	1	4	7	4	7	
			- підготовка презентацій	1	2	6	2	6	
			Самостійна робота №3	1	2	6	2	6	
		Разом					12	22	
		Написання тез доповідей, участь в олімпіаді, в конференції					4	6	
		Участь у заходах неформальної освіти за наявності документального підтвердження					2	4	
		Індивідуальне завдання					4	6	
Поточний контроль								60	100
Підсумковий контроль (залік)								1-40	
Всього по навчальній дисципліні								61-100	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання – залік

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	(зараховано)
82 – 89	B	(зараховано)
75 – 81	C	(зараховано)
64 – 74	D	(зараховано)
60 – 63	E	(зараховано)
35 – 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Політика курсу

Політика курсу визначається системою вимог, які пред'являються до здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни та ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Дотримуватися етики поведінки, яка прописана в Кодексі академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті. Пропущені заняття відпрацьовувати відповідно до затвердженого графіку консультацій. Академічна недоброчесність є несумісною з принципами викладання курсу. Основні принципи проведення занять:

- відкритість до нових та неординарних ідей, толерантність, доброзичлива партнерська атмосфера взаєморозуміння та творчого розвитку;

- усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін;

- різні моделі роботи на заняттях, у тому числі робота над вирішенням творчих завдань дає можливість здобувачам вищої освіти якнайширше розкрити свій власний потенціал, навчитись довіряти своїм партнерам, розвинути навички інтелектуальної роботи в команді;

- курс передбачає інтенсивне використання мобільних технологій навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти та викладачеві спілкуватись один з одним у будь-який зручний для них час, а для здобувачів вищої освіти, які відсутні на заняттях, отримати необхідну навчальну інформацію та представити виконані завдання;

- протягом усього курсу активно розвиваються автономні навички здобувачів вищої освіти, які можуть підготувати

	<p>додаткову інформацію за темою, що не увійшла до переліку тем практичних занять змістових модулів та виступити з презентацією чи з доповіддю додатково.</p>
<p>8. Інформаційні джерела</p>	<p style="text-align: center;">1. Базова література</p> <p>1. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". – Харків : Право, 2013. – 536 с.</p> <p>2. Громадянське суспільство України: політика сприяння та залучення, виклики та трансформації : аналіт. доп. / [Яблонський В. М., Бекешкіна І. Е., Гелетій М. М. та ін.]; за заг. ред. О.А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко, В. М. Яблонського. – К. : НІСД, 2019. – 112 с.</p> <p>3. Громадянське суспільство в Україні: сучасний стан, виклики, стратегія модернізації: монографія: У 2 т. / за заг. ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка та акад. НАПрН України О.В.Скрипнюка /Г.І. Загальнотеоретичні та конституційно-правові аспекти розвитку громадянського суспільства в Україні. - Київ: Вид-во «Юрид. думка», 2018р.</p> <p style="text-align: center;">2. Допоміжна література</p> <p>1. Кресіна І., Стойко О. Громадянське суспільство. В кн.. Енциклопедія цивільного права України / Ін-т держави і права ім.. В.М.Корещького НАН України: відп. Ред. Я.М.Шевченко. – К.: Ін Юре, 2009. – 952с. - С.179;</p> <p>2. Пишна Л.Г.Громадянське суспільство: поняття, ознакиструктура і принципи (цивільно-правовий аспект).URL: https://sworld.education/simpoz4/136.pdf</p> <p>4. Третяк С.М. Формування поняття “громадянське суспільство” в західній та українській політико-правовій думці. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Tretyak_2002_1.pdf</p> <p>3. Гаєвська Л.А. Феномен громадянського суспільства і його вплив на становлення державно-громадського управління освітою (теоретико-методологічний аспект) URL: http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07glatma.htm</p> <p>4. . Колодій А. Чим є і чим не є громадянське суспільство URL: http://www.hgi.org.ua</p> <p>5. Кульчицький С.В. Громадянське суспільство. [Електронний ресурс] URL:http://resource.history.org.ua/cgi-</p>

bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21S
TN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=2
0&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0
&S21STR=Gromadyanske_suspilstvo

6. Лотюк О. С. До проблеми розуміння функцій громадянського суспільства. URL: <http://icslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-3-2013/item/106-do-problemy-rozuminnia-funktsii-hromadianskoho-suspilstva-lotiuk-o-s>
7. В.В. Кононенко, С.А. Лапшин Громадянське суспільство та держава: співвідношення в публічному управлінні. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1713>
8. Урбанізаційні процеси та шляхи вирішення соціальних проблем міського населення Півдня України у 60-х рр. XX ст./ О.В. Шарін // Історичний архів. Наукові студії: Зб. наук. пр. — Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. — Вип. 17. — С. 70-75.
9. Шарін О. В. Стан освіти на Півдні України у 60-х роках XX ст. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Історичні науки. Миколаїв: Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського, 2018. Вип. 2. (46) С. 33–38.

3. Інформаційні ресурси

1. Громадська активність громадян України : загальнонац. дослідження Фонду «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва з 19 до 25 грудня 2018 р. URL: <https://dif.org.ua/article/gromadska-aktivnist-gromadyan-ukraini>
2. Громадянське суспільство в Україні: виклики і завдання. URL: <https://dif.org.ua/article/gromadyanske-suspilstvo-v-ukraini-vikliki-i-zavdannya>

4. Законодавчо-нормативні акти

1. «Про громадські об'єднання» (стаття 21). Закон України в редакції від 22.05.2021 №4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
2. «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» (статті 21–24); Закон України в редакції від 23.05.2021р. № 1045-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text>
4. «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх

	<p>5. діяльності» (статті 18, 22); Закон України в редакції від 02.11.2016р. № 5026-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5026-17#Text</p> <p>6. «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» (стаття 9); Закон України в редакції від 04.11.2018р. № 554/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554/97-%D0%B2%D1%80#Text</p> <p>7. «Про органи самоорганізації населення» (стаття 14). Закон України в редакції від 01.01.2020р. № 2625-III. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text</p> <p>8. «Про місцеве самоврядування» Закон України в редакції від 09.08.2021р. № 280/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text</p> <p>9. «Про добровільне об'єднання територіальних громад України» від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19</p> <p>10. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні : Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016. URL: https://www.president.gov.ua/documents/682016-198054.</p> <p>11. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.10.2018 № 710-р. URL: https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-konceptsiyi-rozvitku-gromadyanskoyi-osviti-v-ukrayini</p>
<p>9. Інтеграція здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами</p>	<p>Набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами у Миколаївському національному аграрному університеті із застосуванням особистісно орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності усіх здобувачів вищої освіти, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку здобувачів вищої освіти (за наявності), що надається інклюзивно-ресурсним центром.</p> <p>Для навчання, професійної підготовки або перепідготовки осіб з особливими освітніми потребами застосовуються види та форми здобуття освіти, що враховують їхні потреби та індивідуальні можливості. В університеті є пандус, кнопка виклику, а також особа, яка безпосередньо забезпечує інтеграцію здобувачів вищої освіти з особливими освітніми</p>

	потребами. Для здобувачів вищої освіти із особливими освітніми потребами забезпечується доступність навчання, у т. ч. за допомогою системи Moodle.
10. Доступ до матеріалів навчання	Робоча програма дисципліни, її силабус та навчально-методичний комплекс дисципліни з необхідним його наповненням розташовано на офіційних ресурсах Миколаївського національного аграрного університету: https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2619

Силабус навчальної дисципліни розроблено:
старшим викладачем кафедри економічної теорії
і суспільних наук

О. В. Шарін